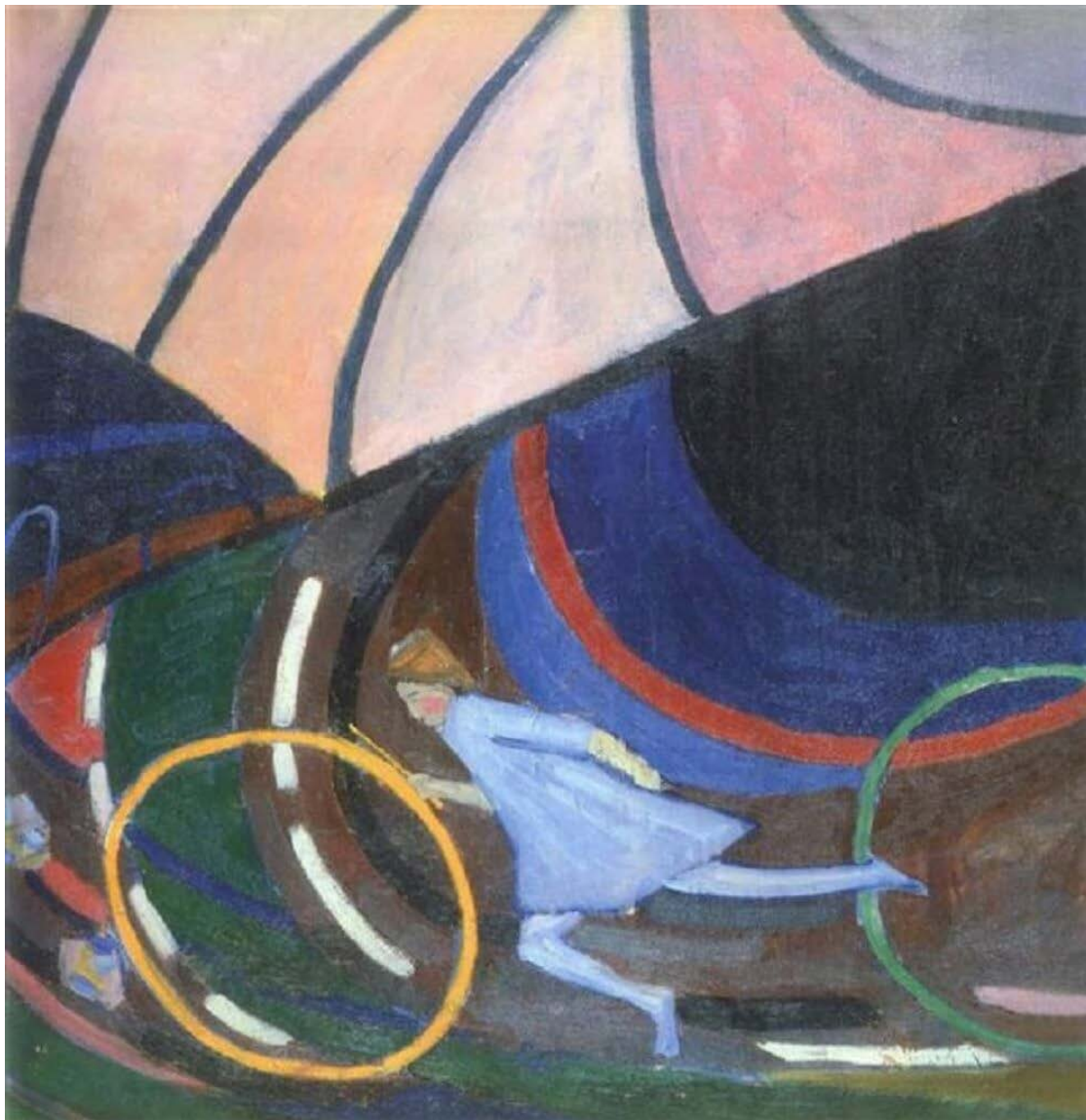

Dobosi Bea

GYERMEKTELEN NAGYBÁCSI

2019-06-09 | NOVELLA

Nem azért szerettük a Gyermektelen Nagybácsit, mert engedékenyebb volt, mint szüleink. Viccesnek találtuk, hogy nagy pocakjától nem tudja bekötni a cipőjét. Alba oldalba bökött, és egymásra vigyorogtunk. A Gyermektelen Nagybácsi úgy fújtatott, mint a párózó sünök. Nagyanyánk előszobájában augusztusban is ott lógtak a téli tollkabátok és bélelt orkándzsekik. Végül Alba vagy én kötöttünk ügyetlen masnit a fűzőre.

Bácsikánkat szüleink hívták Gyermektelen Nagybácsinak. Minket titoktartásra köteleztek. Apánk karba font kézzel a mosogatónak dőlt, anyánk szúrós szemmel nézett ránk. Mindig így fegyelmeztek minket. Egyszer láttam nagy kezdőbetűkkel leírva a nevet a hűtőn hagyott sárga cetlin.

sokáig titkoltuk

Szüleink cédulákon üzengettek, ha elkerülték egymást. Anyánk nővérköpenyét zörgős reklámszatyorba gyömöszölte, válltáskája pántját csuklójára akasztotta, és sálban-kabátban lefirkantott néhány sort. A táska az írás ütemére verdeste térdét. Azt hitték, üzeneteik kettejük között maradnak. Albával sokáig titkoltuk, hogy tudunk olvasni.

Szüleink két csoportra osztották kortársaikat: gyerekesekre és gyermektelenekre. Szemükben egyesek attól voltak értékesek, hogy felnevelnek egy, két, három gyereket. A gyerekes nagybácsinkat más gyerekesekhez hasonlóan nem illették megkülönböztető jelzővel. Szüleink világában a gyerekesek voltak a viszonyítási alap.

A sünöket egy éjszakai kiránduláson láttuk. Igazából vidéki rokonlátogatásra mentünk, de apánk makacsul kirándulásnak nevezte. Talán mert anyánk szégyellte a falusi atyafiságot. A nagyvárosi lakásra meg a főiskolai katedrámra bezzeg büszke vagy, morgolódtott apánk. Amikor munkahelyi feszültségek miatt ott akarta hagyni állását, anyánk válással fenyegette.

Az éjszakai kiránduláson figyeltem meg, hogy apánk vezetés közben nem könyököl ki az ablakon, nem markolássa a kéziféket, és nem káromkodik, mint más férfiak. Azt hittük, minket ellenőriz, amikor a visszapillantó tükörbe néz. Egy három számjegyű úton defektet kaptunk, és mivel sötétedés után már csak világító szemű őzek jártak arra, gyalog indultunk apánk szülőfaluja felé.

Apánk ijedsége jobban megrémített minket, mint a hangos fűjtetés. Még sosem láttuk félni. Utólag tagadta, de a mozdulat, ahogy a háta mögé terelt bennünket, és a zseblámpával a bozóra világított, magáért beszélt. Sokáig kérdeztük a sünökről. Zavaros válaszaiból tudtuk, hogy nem mond igazat.

Apánkról sosem állítottuk volna, hogy hazudik. A hazugság fogalmát képtelenek voltunk összeegyeztetni vele. Úgy tűnt, minden becstelenség idegen tőle. Azt is csak sűgva, lehorgasztott fejjel mertük kiejteni, hogy nem mond igazat. Alba belepirult, és könnybe lábadt a szeme.

Gyanakodtunk, hogy apánk nem szeret minket. Legkorábbi emléünkben paprikavörös arccal ordítja, hogy nem az ő gyerekei vagyunk. Anyánk görnyedten áll a rücskös üvegű ajtó előtt, és tehetetlenül tárja szét eres kezét. Hogy mondhatasz ilyet, kérdezi. Amikor Alba közelebb húzódott hozzám a kopott, szürke kanapén, fájdalmasan combomba könyökölt.

Úton apánk szülőháza felé a régi játszótérnél, ahol a csúszdának már csak a fémváza állt, anyánk megjegyezte, hogy kellemetlen emlék fűzi a zöld mászókához. Ha csak ránéz, érzi a vér ízét. Nem mindenhol volt közvilágítás, magyarázta, és azon a szokatlanul enyhe novemberi estén olyan sötét volt, mintha valaki leoltotta volna a villanyt a világban.

gyerekek hajigálták kővel

Ezt a régi játszóteret persze össze sem lehet hasonlítani a maiakkal, mondta hirtelen, amikor apánk válla megfeszült az ing alatt. A csúszdalapot biztosan a cigányok lopták el a

hátsó utcából. A főúton álló házak kertje mögötti aszfaltozatlan hátsó utcán nem szívesen jártak a falusiak. Nem voltak kerítések a telkek körül, a falból hiányoztak az ablakkeretek. A poros udvarokon nagy hasú férfiak cigarettáztak, gyerekek hajigálták kővel az autókat, és fogatlan nők szoptattak piszkos csecsemőket.

Anyánk gyakran tett különös megjegyzéseket. Jelentésüket hasztalanul igyekeztünk megfejteni. Voltak elméleteink, de megnyugtató magyarázatot sosem találtunk. Szüleink előtt nem hoztuk szóba, de éjszaka, amikor apánk horkolni kezdett a narancssárga, bordázott huzatú franciaágyon, anyánk pedig bevackolta magát a kanapén, Alba átmászott az ágyamba. Fejünkre húztuk a paplant, arcunk nyirkos lett egymás leheletétől. Ha túl meleg volt, kidugtuk lábunkat.

Arról beszélgettünk, miért maradt a Gyermektelen Nagybácsi gyermektelen. Anyánk szerint nem szerették a nők. Kövér, jelentette ki. Keresztben csíkos pólóitól a Gyermektelen Nagybácsi hasa még nagyobbnak tűnt, farmerja a lába között kikopott, nyáron izzadt combja felgyűrte a sort szárát. Apánk helytelenítően csóválta fejét, és

megjegyezte, nem szép mások külsejét bírálni. Anyánk kinézett az esőbe. A cinkék kikergették a szajkókat a madáretetőből, a terasz barna-fehér kőkockái tükörként fénylettek.

Amikor az éjszakai kirándulás után beléptünk az udvarra, nagyanyánk kitárt karral szaladt elénk. Virágos otthonkájáról hiányzott egy gomb, mellén lárvákként tekergőztek a fehér cérnaszálak. Amikor lehajolt, hogy megölelje Albát, láttam szürke fejbőrét. A ház fényárban úszott, tárva-nyitva álltak ajtók, ablakok. A polcokon titokzatos illatot árasztottak a cserepes növények.

A konyhaasztalon kitöltve állt a pálinka. Apánkról senki sem tudta, hogy nem iszik. Alba oldalba bökött, amikor apánk észrevétlenül kicserélte teli poharát anyáékéval. Anyánk arca fénylett, haja tövében az izzadságcseppeket értékes ékszereknek láttuk. A nyikorgó műbőr borítású konyhapadon átkarolta vállunkat.

Olvastam, hogy az agy védekezésből fojtja el az emlékeket. Mégsem hitte el senki, hogy nem emlékszem a férfira. Nem élnek olyan sokan a faluban, mondták. Alkarját lapockámnak nyomta, a mászókához préselt, keze végigsiklott combom belsején. A

mosogatónál a Gyermektelen Nagybácsi fejét hátravetve nevetett, pocakja festékfoltos övére folyt.

A Gyermektelen Nagybácsi nem olyan dolgokra tanított minket, mint más felnőttek. Tőle tanultuk első trágár szavainkat, amiért nagyanyánk egyszer szájon vágta Albát. Szüleink óvakodtak tőle, hogy nevükön nevezzék a dolgokat. Emlékeztünk, mennyire felháborította anyánkat osztályfőnökünk tanácsa, hogy szexuális felvilágosításunk érdekében hívjon be minket a vécébe, amikor menstruál.

Sokára értettük meg az öléből felszálló furcsa szagot, amikor magához vonta fejünket, hogy tetveket keressen hajunkban. Az iskolában megint járvány van, sóhajtotta, jegygyűrűjébe beleakadtak szőke tincseink. Egymás után a fürdőkádba állított minket, és durva mozdulatokkal tetűirtószert dörzsölt fejbőrünkbe. Amikor testünkön már máshol is nőtt szőr, a lábunk közét is be kellett kennünk. Nem tudom, anyánk mikor vette le végleg a jegygyűrűt.

mindig frigid volt

Anyátok mindig frigid volt, mondta nagyanyánk, amikor az éjszakai kirándulás után bebújtunk a széles ágyban a porszagú pléd alá. Csattogott a gumipánt, ahogy levette a melltartót. Ha agyonütnek, sem tudok rájönni, apátok miért vette el. Tulajdon két szememmel láttam, hogy már a nászéjszakán átvonult párnájával a szomszéd szobába. Bizony isten nem tudom, titeket hogy hoztak össze. Alba megszorította kezemet a csíkos lepedőn. Apánk hangosan horkolt az ablak alatt. A sezlont nagyanyánkkal cipelte át a nyári konyhából.

Hétvégenként a Gyermektelen Nagybácsi híg fröccsöt ivott. Ilyenkor rá tudtuk venni, hogy oroszul beszéljen. Nagyokat neveltünk a furcsa szavakon. Vékony szoknyákon átsejlő buja idomokról is mesélt. Az idom szót tőle hallottam először. Hetekig ízlelgettem, tartózkodtam tőle, hogy akárcsak Alba előtt is kiejtsem. Még nem tudtam, hogy szavakat nem lehet kisajátítani. Beszéd közben a Gyermektelen Nagybácsi vonásai elmosódtak, mint a régi, életlen fényképeken nagyanyánk konyhaszekrényének fiókjában. Nyáltól fénylettek fogai.

Anyánk meghallotta, mivel traktál minket, és pofon vágta. Elképzelni sem tudtunk róla ilyesmit. Alba szeme könnybe lábadt, amikor anyánk ujjainak nyoma vörös bajuszt rajzolt a Gyermektelen Nagybácsi orra alá. Nagyanyánk egy hosszú percig rábámult, mintha most látná először, aztán leszűrte a vizet a gőzölgő tésztáról. Pusztá kézzel egy-egy maroknyit két tányérra szedett, megszórta cukros dióval, és elénk rakta a narancssárga lábú konyhaasztalra.

Nagyanyánk magas, vékony asszony volt, arcát megnyújtották a hosszanti ráncok. Hatvanéves kora körül megállt az öregedésben. Cifra otthonkáin fehér foltokat hagyott a ráfröccsent hipó. Nem haragudtunk rá, amiért csúnya dolgokkal fenyeget minket. Folyton hátra akarta kötni sarkunkat, és le akart nyakazni bennünket. Egyszer csőtörés miatt szétverték a fürdőszobáját, és egy hétig diszperzites vödörbe végezte dolgát. Amikor a kőműves felvonult, megmutatta neki a teli vödört.

Szokása volt beszéd közben szája elé tenni a kezét. Alba szerint bűdös volt a szája. Apánk úgy tudta, a kellemetlen szájszagért a rossz fogak felelősek. Ezzel fenyegetett minket, ha nem akartunk fogat mosni. Az éjszakai kirándulás másnapján nagyanyánktól bizsu fülbevalót kaptunk születésnapunkra. Alba fülcimpája tiszta ragya lett tőle. Nem mondtam, de undorral töltött el varasodó sebei látványa.

Anyánk rosszallóan csóválta fejét, és megjegyezte, hogy nagyanyánk az unokáin akar spórolni. Igazán vehetett volna aranyat, kitélt volna a pénzéből. Azzal vigasztalta Albát, hogy ő sem bírja a bizsut. Nagy dérrrel-dúrral vonult át a gyógyszertárba. A használati utasítás előírásai szerint borsónyi kenőcsöt nyomott ujjá hegyére. Zöld volt és sűrű, mint a takony. Alba annyira szégyellte sebeit, hogy az augusztusi hőségben garbóban járt. Nagyanyánk pufogott, hogy úgy néz ki, mint egy bandita, apánk szerint pedig ez feltűnőbb volt, mint sebei látványa.

A régi pénztárkönyvet akkor találtam meg, amikor egy szomszéd öt kiló barackot hozott. A tüskés, fekete vaskapuban biciklijét csípőjének támasztotta, a csomagtartón elnyútt gumipók tartotta a rekeszt. Megfigyeltük, hogy folyton olyanokról beszél, akik már nem élnek. Úgy mondta az általános bölcsességeket, mintha rá nem vonatkoznának. Egyszer megjegyezte, hogy jobban hasonlítunk a Gyermektelen Nagybácsira, mint apánkra. Széles arcán furcsán hatott vékony orra. Azt képzeltük, húsa-csontja gyurmából van, és egy rosszindulatú idegen hüvelyk- és mutatóujja közé csippentette orrhátát.

Nagyanyánk kivett egy barackot a rekeszből, és fogával hasította ketté. Hozz nejlonzacskót a konyhapadból, kiáltotta. Nem mondta ki a nevemet. Alba később váltig állította, hogy ez jel volt. Nem részletezte, minek a jele. A régi pad hasában, a nejlonzacskók között megláttam a pénztárkönyvet. Este a porszagú pléd alatt megsúgtam Albának.

Amikor a Gyermektelen Nagybácsi sokallta a barack árát, a szomszéd kivörösödött arccal perverz állatnak nevezte. A poros baromfiudvaron egy csirke kiontott beleiből lakmározta a verebek. A barackos szomszéd végül kijelentette, hogy mind meghalunk. Nagyanyánk cuppantott, azt dűnnyögte, hogy az együgyű falusiak hetet-havat összehordanak, és kezünkbe nyomott egy-egy karéj szilvalekváros kenyeret.

a bűdös levelű diófa

A pénztárkönyvet a bűdös levelű diófa alatt olvastuk el. Alba mellig húzta térdét, hátát a hangyás törzsnek vetette, arcát félig eltakarta a garbó nyaka. A loncsos, fekete kutya kilógatta fejét az ólból. Nyakán kikoptatta a szőrt a nyakörv, tisztán látszott kékesszürke bőre. Megkerestük a szövegben az ismeretlen szavakat, és versenyeztünk, ki tud többet megjegyezni. Alba dühös lett, ha én nyertem, és lekaparta fülcimpájáról a heget. Körme alatt megalvadt a vér.

A bejegyzéseket *A bevétel vagy kiadás megnevezése* oszlopba írták, és gondosan ügyeltek rá, hogy egyetlen betű se lógjon át a szomszédos *Kelet* rubrikába. A kelet szó jelentésén összevesztünk. Alba égtájnak vélte, de amikor megkérdeztem, mit keresne

egy pénztárkönyvben kelet, nyugat, észak vagy dél, nem tudott mit mondani.

Megfigyeltük, hogy a bejegyzések írója d betű helyett többször g-t írt, és javításkor erősen rányomta a tollat. A t betű szárát egy helyütt kétszer áthúzta, és az egyik mondatból hiányzott egy vessző. Erre Alba figyelt fel. Háromszor nyerte meg az iskolai helyesírásversenyt. Irigyeltem, amiért magabiztosan bánik a vesszőkkel, pontokkal, kötőjelekkel. Mintha titkos tudás birtokában volna. Azt hiszem, a vesszők, pontok, kötőjelek verték közénk az első éket.

Kedvenc bejegyzésünk egy titokzatos találkozásról szólt egy szokatlanul enyhe novemberi estén a kivilágítatlan játszótéren. Alba a térdének támasztotta a pénztárkönyvet, és még a fejét is elfordította, ahogy követte a sorokat. Türelmetlenül kikaptam kezéből, és fennhangon olvasni kezdtem. Amikor az üres tarisznyaként lógó két kis mellhez értem, eszelősen vihogtunk. Alba fejletlen mellére tapasztotta kezét, és könnybe lábadt a szeme.

Büszke volt rá, hogy bizonyos részeket fejből tud. Ilyenkor velem mondta a szöveget a fénytelen éjszakáról, a bugyi alá beférkőző ujjakról és az elsuttogott obszcén szavakról. Tudtam, hogy titokban gyakorolta. Hallottam mormolását a porszagú pléd alatt, karomon éreztem leheletét. Kelletlenül tapsoltam, hogy abbahagyja a hajlongást.

Biztos a fenekébe vágott a bugyi, jegyezte meg. Csípőjét előretolta, és megigazította bugyiját. A takonyszerű kenőcsre gondoltam. Amikor az ismeretlen beverte fejét a zöld mászókába, és eleredt az orra vére, fintorogtunk. Alba lebiggyesztette száját, állán apró horpadások képződtek, mint amikor arccal esett a hintáról a kavicsba.

Este megkérdezte nagyanyánktól, mit jelent az obszécén szó. Nagyanyánk úgy beszélt, mint amikor esti mesével altatott minket. Fejünkre húztuk a porszagú plédet, és kidugtuk lábunkat. Nagyanyánk a Gyermektelen Nagybácsival kiabált a konyhában, miközben a fazekakkal csörömpölt az öblös, lepattogzott zománcú mosogatóban.

kép | Oleksandr Bogomazov művei, wikiart.org